Novogodisnja poruka Visokog predstavnika gradjanima Bosne i Hercegovine

U protekloj godini je doslo do dramaticnih promjena u dvije zemlje – dva susjeda Bosne i Hercegovine – gradjani Hrvatske i Jugoslavije su konacno svoj glas dali demokratskim snagama. Dolaskom demokratske vlasti, covjek koji je u bivsoj Jugoslaviji probudio razularenu i krvozednu zvijer zvanu nacionalizam i koji je optuzen za ratne zlocine, Slobodan Milosevic, napokon je bio primoran da ode sa politicke scene.

Ti dogadjaji ce biti zapamceni kao pocetak novog poglavlja u historiji regiona. Medjutim, Bosna i Hercegovina jos uvijek nije napravila odlucan skok naprijed. I u njoj se desavaju promjene, ali isuvise sporo.

Nadam se da ce 2001. biti godina u kojoj ce Bosna i Hercegovina uhvatiti korak s vremenom i krenuti pravcem uspostave istinski demokratske vlasti i politicke zrelosti gradjanstva. Rezultati opcih izbora koji su odrzani u novembru 2000. godine nametnuli su potrebu za formiranjem koalicionih vlada. Za ovo je potreban timski rad i razboriti postupci cija ce vodilja biti kompromis i volja za stvaranjem boljih zivotnih uvjeta u kojima zive gradjani.

Ne zelim stvarati ruzicastu sliku sa puno obecanja: godina pred nama ce biti teska. U protekloj smo se vec suocili sa cinjenicom manje finansijske pomoci medjunarodne zajednice Bosni i Hercegovini. Pomoc ce se i dalje smanjivati, dok ce veliki dio od sada odlaziti u Hrvatsku i Jugoslaviju. Osim toga, osjetice se i prve posljedice prijeko potrebne ekonomske reforme. Naime, broj nezaposlenih ce se povecati, bice manje sredstava za popravak domova, te za ublazavanje socijalnih problema.

Bosni i Hercegovini su sada potrebni odgovorni duznosnici koji ce biti u stanju da racionalno iskoriste raspoloziva sredstva, rasporedjujuci ih pravedno na sve ugrozene kategorije stanovnistva i pokrivajuci sve druge bitne budzetske troskove – duznosnici koji ce nastaviti raditi na uspostavi trzisne ekonomije i koji ce biti u stanju da svojim gradjanima objasne da je po pravilu ekonomska reforma u pocetku bolna, ali samo dok stvari ne krenu boljim tokom. To je kao kod hirurskog zahvata: uklanjanje uzrocnika bolesti je bolno, ali je ono neophodno da bi zapoceo proces izljecenja.

Restrukturiranje ekonomije je nesto sto su ostale bivse komunisticke zemlje, kao sto su, na primjer, Madjarska i Poljska, davno pokrenule. U tim zemljama danas privreda cvjeta. Ukoliko se to isto ne postigne i ovdje, Bosni i Hercegovini prijeti opasnost da uz Albaniju ostane jedna od najsiromasnijih zemalja Evrope.

Da bi ekonomska reforma bila uspjesna, gradjani moraju prihvatiti njenu neminovnost i biti spremni da izdrze borbu do kraja. Nakon toga ce biti u mogucnosti da ubiru rezultate svoga truda. Cilj ove borbe je odrziv ekonomski rast koji ce na kraju dovesti do otvaranja radnih mjesta i blagostanja, poboljsanja zivotnog standarda i boljih placa, vecih i redovnijih penzija, modernog obrazovnog sistema, kao i efikasnog sistema zdravstvene zastite koju ce svi jednako uzivati. Za sada je Bosna i Hercegovina jos uvijek siromasna zemlja u poslijeratnom periodu, koja svojim gradjanima ne moze ponuditi pristojan zivotni standard. Medjutim, ona ce biti u mogucnosti da to uradi ukoliko svi, i duznosnici i gradjani, budu ustrajno, uz velike napore, radili na ostvarenju tog cilja.

S druge strane, u protekloj godini je postignut odredjeni napredak. Tako su se na primjer, konacno poceli primjenjivati imovinski zakoni, mada uz veliki otpor i presporo. Zahvaljujuci ovom procesu, izbjeglice i raseljene osobe se sada mogu vratiti na svoja ognjista, pa mnogi to i cine. Gase

se zavodi za platni promet, koji su inace predstavljali glavnu prepreku slobodnim poslovnim aktivnostima. Vijece ministara u svom sastavu sada ima sest ministarstava. A za nadati se je da ce Vijece pretvoriti Bosnu i Hercegovinu u drzavu u sluzbi njenih gradjana. Isto tako, politicka razmisljanja polako prelaze sa cisto nacionalisticke tematike na diskusije o svakodnevnim problemima, kao sto su razjedinjen i neefikasan penzioni sistem, te problemi koje ce donijeti najavljena jos veca nezaposlenost.

Ali s obzirom na potrebu radikalnih promjena, za sada se moze reci samo da se ipak, radi tek o manjim poboljsanjima. Bosna i Hercegovina se jos uvijek nalazi predaleko od moderne zemlje koja ce biti u funkciji svojih gradjana i koja ce se moci pridruziti porodici evropskih zemalja.

Bosna i Hercegovina jos uvijek nije postala clanica Vijeca Evrope – uvazenog evropskog tijela koje stiti ljudska prava i vladavinu zakona, iako je proces prijema BiH u tu instituciju poceo joc u martu 1998. godine, a zahtjeve za prijem nije uopce tesko ispuniti. Najvazniji postavljeni preduvjet za to je usvajanje izbornog zakona. Osim toga, potrebno je ostvariti napredak i na polju izgradnje drzave, zastite ljudskih prava i uspostave efikasnog i neovisnog sudstva, slobodnih medija i savremenog obrazovnog sistema, sto je sasvim normalno u svakoj modernoj drzavi. Ja smatram prijem Bosne i Hercegovine u Vijece Evrope prioritetnim pitanjem i sa svoje strane cu uciniti sve da ona bude primljena u clanstvo Vijeca u 2001. godini.

Po pitanju ispunjenja zahtjeva sadrzanih u Smjernicama Evropske unije iz marta 2000. godine, Bosna i Hercegovina je do sada postigla tek neznatan napredak. Ispunjenje tih zahtjeva bi Bosni i Hercegovini omogucilo da uspostavi direktnije i korisne odnose sa zemljama-clanicama Evropske unije i na koncu, da zakljuci Sporazum o stabilizaciji i udruzivanju. Ovim znacajnim Sporazumom bi se obezbijedili kvalitetniji odnosi izmedju Bosne i Hercegovine i Evropske

unije na polju trgovine, finansijske pomoci, ekonomske saradnje i ugovornih odnosa, a trziste 15 zemalja-clanica Evropske unije bi bilo otvoreno za Bosnu i Hercegovinu. Zahtjevi sadrzani u Smjernicama su vrlo slicni zahtjevima

postavljenim za prijem BiH u Vijece Evrope, samo sto Evropska unija stavlja i vrlo snazan akcenat na ekonomsku reformu.

Bosna i Hercegovina nije dovoljno iskoristila sanse koje pruza Pakt stabilnosti za Jugoistocnu Evropu. Njeni predstavnici nisu dali svoj puni angazman u aktivnostima koje su u toku i nisu ponudili dovoljno adekvatnih projekata. Kao i u mnogim drugim oblastima, Bosna i Hercegovina zaostaje u utrci za vecom ekonomskom dobiti.

Evropa sve vise pruza ruku Bosni i Hercegovini i zeli je srdacno docekati u svojoj sredini. Zajedno sa Sjedinjenim Drzavama i mnogim drugim zemljama, Evropa je Bosni i Hercegovini pruzila pomoc u do sada najvecoj mjeri u modernoj historiji. Uprkos tome, postignuti napredak je daleko od dovoljnog.

Moj Ured i medjunarodne organizacije koje djeluju u Bosni i Hercegovini ce i dalje insistirati na postizanju napretka i poboljsanju zivotnih uvjeta gradjana ove zemlje. Nasa strategija je konzistentna, sa naglaskom na tri prioritetne oblasti: ekonomska reforma, povratak i implementacija imovinskih zakona, kao i izgradnja efikasne drzave koja ce moci sudjelovati u procesu evropskih integracija, te u medjunarodnoj trgovinskoj razmjeni i medjunarodnim odnosima. U 2001. godini nas takodjer ocekuje kao prioritetno i urgentno pitanje izmjena i dopuna entitetskih ustava prema odluci Ustavnog suda o konstitutivnosti tri bosanskohercegovacka naroda u oba entiteta.

I u 2001. godini cu nastaviti koristiti svoje ovlasti u pravcu ostvarenja potrebnih promjena i pozitivnih trendova. Medjutim, vanjski svijet ptimijecuje koje sam zakone ja nametnuo, a koji

su usvojeni u uobicajenoj parlamentarnoj proceduri. Zakoni koji se donesu u parlamentarnoj proceduri imaju daleko vece znacenje. Ja mogu samo pruziti pravni i institucionalni okvir, ali na gradjanima i duznosnicima ostaje da to ozivotvore i stvore bolju i drugaciju zivotnu realnost. Oni moraju preuzeti odgovornost za vlastitu zemlju i stvoriti modernu i demokratsku pravnu drzavu.

Neki od vas se vjerovatno sjecaju moje proslogodisnje poruke. Tada sam pozvao na radikalne promjene, ukoliko Bosna i Hercegovina ne zeli postati zapusteni kutak Evrope. Izgleda da je moj apel imao vise odjeka u Hrvatskoj i Jugoslaviji nego u samoj Bosni i Hercegovini. Danas je situacija u ovoj zemlji daleko teza.

Medjunarodna zajednica je na ivici gubitka interesovanja za Bosnu i Hercegovinu. Zavrsen je period bezuvjetne, harmonicne susretljivosti. Ukoliko u 2001. ne postignemo odlucne pomake, Bosna i Hercegovina ce se naci na margini evropskog blagostanja i prosperiteta, umjesto da postane njihov dio.

Dozvolite mi da budem iskren i sasvim otvoren: oblaci na horizontu najavljuju teska vremena. Ovo je posljednji trenutak kada mozete promijeniti svoj stav i angazirati se. Ja mogu pomoci samo onima koji zele pomoci sami sebi i prihvataju moju pomoc. Vasi duznosnici moraju poceti raditi odgovorno, a vi gradjani, morate ih pozvati na odgovornost i podrzati prijeko potrebne promjene, koje će voditi ka boljoj buducnosti. Vi ste vlasnici svoje zemlje i njene sudbine – sada ili nikada.